

Streszczenie pracy doktorskiej

mgr Agata Dworzak, *Działalność Polejowskich – lwowskiej rodziny artystycznej w drugiej połowie XVIII wieku*
Promotor: dr hab. Andrzej Betlej

Przedmiotem pracy jest działalność artystyczna lwowskiej rodziny Polejowskich – architektów i rzeźbiarzy aktywnych we Lwowie w 2. połowie XVIII wieku. Piotr i Maciej Polejowscy byli od dawna wskazywani w literaturze, jako najważniejsi przedstawiciele spośród tzw. „młodsze pokolenia artystów lwowskiego rokoka”, jednak ich twórczość nie doczekała się opracowania monograficznego. Celem rozprawy było więc określenie sposobu funkcjonowania tej rodziny artystycznej, jej wewnętrznej struktury oraz miejsca jakie zajmowała w lwowskim środowisku artystycznym. Jednym z podstawowych postulatów badawczych była próba określenia *oeuvre* poszczególnych członków rodziny. Mamy bowiem do czynienia z sytuacją, gdzie nazwisko „Polejowski” stanowi swego rodzaju *placebo* na brak zidentyfikowanych artystów uchwytnych w archiwaliach lwowskich.

Pracę podzielono na sześć zasadniczych rozdziałów, które uzupełnia pełen katalog dzieł, aneksy archiwalne, bibliografia, spis ilustracji oraz same ilustracje. W pierwszym rozdziale przedstawiono historię badań nad środowiskiem „lwowskich rzeźbiarzy rokokowych” oraz architektów działających we Lwowie w XVIII w. Taki zabieg został podyktowany niemożliwością wyodrębnienia Polejowskich ze środowiska w którym działali, szczególnie, że w miarę rozwoju badań nad sztuką lwowską przypisano Polejowskim znaczną liczbę dzieł. Drugi rozdział poświęcono środowisku artystycznemu Lwowa w XVIII wieku. Podczas kwerend źródłowych odnaleziono znaczną ilość nieznanych dotąd wiadomości, które posłużyły do omówienia lwowskiego cechu budowniczych i kamieniarzy (zrzeszającym także rzeźbiarzy). Wszyscy najważniejsi artyści lwowscy, w tym Polejowscy, mieszkali na Przedmieściu Krakowskim, na terenie jurydyki Matki Boskiej Śnieżnej oraz św. Jana. Przeanalizowano księgi metrykalne tych parafii oraz sądowe, w celu nakreślenia „sieci” powiązań towarzyskich między artystami, które następnie skonfrontowano z danymi dotyczącymi aktywności zawodowych. W rozdziale tym przeanalizowano także rodzinę artystyczną Fesingerów, stanowiącą przykład nowego modelu kariery zawodowej we Lwowie w XVIII wieku, a także „firma” artystyczna Bernarda Meretyna i Johanna Georga Pinsla, która zdominowała rynek artystyczny Lwowa w l. 40. i 50. XVIII stulecia. Trzeci rozdział pracy zbiera dane biograficzne na temat przedstawicieli rodziny Polejowski: rzeźbiarzu i architekcie Piotrze, rzeźbiarzu Macieju i *statuariusie* Janie. Rozważania te uzupełnia podrozdział na temat wykształcenia Polejowskich w warsztacie Meretyna i Pinsla. Najobszerniejszy, czwarty rozdział poświęcono działalności artystycznej Polejowskich. Dokonano w nim analizy potwierdzonych archiwalnie dzieł, dzięki którym można było scharakteryzować osobisty styl każdego z braci. Pierwsza część omawia wspólne dzieła Piotra i Macieja, które wykonali prowadząc wspólny, rodzinny warsztat, dzięki czemu można było zarysować schemat jego funkcjonowania. Przeanalizowano wzorce artystyczne z jakich korzystali Polejowscy, a także zaproponowano przypisanie im kilku dzieł rzeźbiarskich i architektonicznych. W kolejnym rozdziale omówiono strukturę i funkcjonowanie warsztatów artystycznych prowadzonych przez Polejowskich, a w ostatnim, szóstym rozdziale określono znaczenie rodziny w lwowskim środowisku artystycznym. Przedstawiono także związki towarzyskie i artystyczne Polejowskich z innymi przedstawicielami „drugiej generacji rzeźbiarzy lwowskich” – Janem Obrockim, Franciszkiem Olędzkim, Michałem Filewiczem i Stefanem Grodzickim. Jednocześnie podjęto próbę zarysowania sylwetek artystycznych tych artystów. Zasadnicze rozważania w pracy zostały podsumowane w zakończeniu, gdzie spróbowano również przedstawić podobieństwa i różnice w funkcjonowaniu rodziny Polejowskich w stosunku do innych rodzin artystycznych działających w XVIII wieku na terenie Europy Środkowej (w szczególności w Bawarii, Czechach i na Morawach). Integralną częścią rozprawy jest katalog wszystkich dzieł Polejowskich, który podzielono na części omawiające potwierdzone dzieła, przypisywane oraz błędnie łączone z braćmi. W aneksach umieszczono tabelaryczne zestawienia informacji z przeanalizowanych w pracy ksiąg metrykalnych parafii Matki Boskiej Śnieżnej na Krakowskim Przedmieściu oraz parafii lwowskiej katedry łacińskiej, jak również wszystkie dokumenty archiwalne o charakterze artystycznym (kontrakty, listy, pokwitowania) dotyczące rodziny Polejowskich.

W wyniku przeprowadzonych badań powstała pierwsza monografia rodziny artystycznej działającej we Lwowie w XVIII wieku. Będzie ona stanowić punkt odniesienia dla kolejnych badań, poświęconych pozostałym lwowskim rodzinom artystycznym jak i poszczególnym twórcom.